

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Sofi Oksanen, *Stalinin Lehmät*

Copyright © Sofi Oksanen, 2003
Published by agreement with Salomonsson Agency
All rights reserved.

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Accastă carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: Laurențiu Midvichi

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

OKSANEN, SOFI

Vacile lui Stalin / Sofi Oksanen; trad. din lb. finlandeză de Sigrid
Crasnean. – Iași: Polirom, 2012

ISBN: 978-973-46-3086-8

I. Crasnean, Sigrid (trad.)

821.511.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Sofi Oksanen

Vacile lui Stalin

Traducere din limba finlandeză și note de Sigrid Crasnean

POLIROM
2012

1976

Ca să te muți în altă țară, soțul trebuie să-și ia angajamentul scris că se va îngriji de întreținerea soției, apoi mai trebuie o declarație privind rudele din străinătate și o adeverință de la serviciu, din care să reiasă că angajatul care pleacă nu ia cu el nimic din ce nu-i aparține de drept – unelte, cărți sau altele lucruri. Mai trebuie și o descriere a caracterului, pe care o scrie secretarul de partid al întreprinderii. Aceasta e aprobată apoi de contabilul-șef și de director. După nuntă, Katariina a continuat să lucreze ca de obicei, iar situația de la serviciu s-a calmat. Căsătoria Katariinei nu mai e subiectul de bârfă principal, iar ea nu s-a schimbat deloc după nuntă, pare să fie tot la fel ca înainte, muncește tot la fel ca înainte și se îmbracă tot la fel ca înainte.

Katariina e în relații bune cu secretarul de partid al întreprinderii, cu toate că nu e membră de partid, și nu uită niciodată să-i ducă coniac și trandafiri de ziua lui sau cu alte ocazii. Se înțelege bine și cu contabilul-șef. Nașa Katariinei lucrează la cafeneaua Maiasmokk și astfel face mereu rost de marțipan și de cele mai bune bomboane de ciocolată, iar contabilul-șef e încântat să primească asemenea rarități cu atâta ușurință datorită Katariinei.

La ședința de partid din întreprindere se tratează separat problema plecării Katariinei, dar nu apar probleme nici acolo.

Și așa totul a trecut.

A trecut.

A trecut cu bine.

În biroul Serviciului pentru vize în străinătate, bărbatul verifică documentele Katariinei, zâmbește amabil – doar e vorba de cineva care pleacă în afară –, trăncănește despre una și despre alta și apoi încheie sfătuind-o pe Katariina să spună întotdeauna adevărul, orice ar fi întrebată.

Bărbatul își ia la revedere de la Katariina și o însoțește până în hol, însă apoi închide ușa biroului și merge cu ea până la ieșire de-a lungul coridoarelor pustii – în vremea aceea, cei care veneau după vize pentru străinătate erau atât de rari, încât era bine dacă aveau măcar un client pe zi. Aproape de ieșire, lângă fereastra deschisă, bărbatul îi strânge mâna Katariinei și-i spune, privind-o drept în ochi, să nu aibă nimic de-a face cu alții care vin din Estonia. Nu-i spune la revedere, se întrerupe din trăncănit despre una și despre alta, vocea îi e serioasă, vorbele clare și răspicate, strângerea de mână fermă, vântul aproape îi acoperă glasul. Să nu ai de-a face cu ăia, sunt... bah... sigur știi și tu.

Stăteam comod pe brațul lui Hukka, când la televizor s-a difuzat o emisiune despre turismul în Estonia. Am vrut să strig că terminalul care se vedea pe ecran nu arăta așa când eram eu mică și mergeam cu *Georg Ots*. Că pereții erau din tablă verde și că mamei îi era teamă să se apropie de ei. Grănicerii îmbrăcați în uniforme verzi. Căinii. Preșurile dezinfectante. Mamă, te descurci cu bagajele alea? Sigur? Mama încerca să țină pasul. Jos cel puțin erau cărucioare pentru bagaje. Treptele nesfârșite de la vapor până pe uscat, din tablă sau altceva, iar printre ele se zărea marea.

Hukka, dragul meu Hukka, mergeam acolo în fiecare an, de multe ori, mama și cu mine.

Dar A. Hukka își fuma țigara ca și când la televizor nu era nimic deosebit, și nici eu n-am spus nimic, mi-am băut doar eterna cafea.

Stai! Au zis ceva de Haapsalu la televizor! Hukka era pe punctul de-a schimba canalul. I-am spus că voiam să mă uit, dar filmul începuse deja pe canalul patru. Haapsalu. Mătușa mea locuiește acolo. Hukka își imagina că stă în Lempäälä.

Când Hukka s-a dus la baie în pauza de publicitate, am schimbat repede canalul, dar emisiunea despre Haapsalu se terminase deja.

Hukka nu mă scăpase de nostalgie. Voiam acasă. Acasă împreună cu Hukka.

De ce îmi venea dintr-odată să vorbesc de lucruri despre care nu povestisem niciodată nimănui? Ce era cu mine? De ce voiam să-i arăt camera din casa bunicii unde ascunseserăm un soldat care servise în armata

germană? Și clădirea din Tallinn unde bunicul fusese dus pentru interogatorii. Locul în care înainte fusese o cofetărie unde aveau cele mai bune *glasuurkoogid*¹. Țigările Priima pe care le fuma unchiul meu. Lopățica de jucărie de pe pervaz, cu care mătușa lua muștele moarte. Picioarele subțiri ale estonienelor de pe strada Pikk. Podeaua lăptăriei, pe care nu mai sunt nici găuri, nici fleșcăraie. Lucrurile alea nu-l priveau pe Hukka, așa cum nu-i priveau nici pe alții.

Sau poate Domnul meu îmi strecura cu șiretenie în minte asemenea gânduri? Oare Domnul meu încerca să mă facă să-l părăsesc pe Hukka, pentru că mă îndemna să mă mânc precum bine, ascunzându-și planurile sub aspirația mea către ceva ce n-aș realiza niciodată? Oare Domnul meu simțea că mâinile lui Hukka îi slăbeau strânsoarea asupra mea? De aceea brațele lui Hukka nu-mi mai ajungeau aici, în Finlanda, de aceea voiam să le simt înlănțuindu-mă altundeva, poate în Moscova mea, unde oamenii întorceau capetele după o mașină străină mai-mai să și le deșurubeze, unde șoselele aveau șapte benzi într-o singură direcție și unde erau scări de lemn la metrou. Voiam să merg acolo, chiar dacă în restaurante nu puteai să bei decât Pepsi sau Fanta, companii care aveau contracte cu Uniunea Sovietică de la Jocurile Olimpice de la Moscova, și chiar dacă chelnerul nu înțelegea de ce nu voiam să beau nici una, nici alta. Mie îmi inspirau dezgust și neliniște, din cauză că slavismul era americanizat prin literele albastre de pe Pepsi și prin clovnul de la McDonald's. Primul McDonald's din Moscova dăduse naștere unei cozi de 30 000 de oameni și în același timp unei noi meserii – pentru ceva bani, puteai să faci o comandă la un „codaș” profesionist.

---

1. Prăjituri cu glazură (în est., în orig.).

Voiam să mă pierd prin Haapsalu, în spatele celui abator de unde mătușa mea primise într-o seară un jambon în cap – acesta fusese aruncat în stradă de peste gard și probabil că venirea mătușii îl pusese pe fugă pe adevăratul destinatar. Voiam să mă întorc în magazinul de suvenire de lângă Raekoja plats, piața primăriei, unde piepturile pline ale rusoaicelor aproape că mă ridicau în aer de aglomerat ce era. Lângă mine, mama își exersa tehnica de călcat pe picioare și le strivea degetele tuturor celor care încercau să intre în forță în magazinul atât de plin că stătea să crape. În fața tejghelei sunt niște rafturi pentru bagaje, înalte până la coapsele adulților, dar Anna se ridică în genunchi acolo, ca să-și facă puțin loc cu picioarele. Mama își pune și ea un genunchi pe raft și le ține pe svetlane ceva mai la distanță. Femeile o fulgeră cu privirea, iar de fiecare dată când calcă pe degetele goale care ies din sandalele rusoaicelor, mai primește și niște injurături, însă niciodată mai mult.

Nici un magazin nu are paznic. Toată marfa se află pur și simplu în spatele tejghelei. Paznicii vor veni abia odată cu privatizarea, iar la schimbarea mileniului deja sunt paznici peste tot. Magazinul de suvenire e întotdeauna plin de oameni, nu-i deloc surprinzător să stai și o oră la coadă, cu toate că e așa de mic. Nu toți cumpără, unii vin doar ca să se uite la marfă. Fiecare cere să vadă ceva, o cutie de piele, niște semne de carte din piele sau niște papuci brodați cu flori, învârte obiectul pe toate părțile și se consultă cu prietena, îi cere vânzătoarei să-i mai arate și altceva. După ce discută în amănunt și cu prietena și cu fiica ei, svetlana hotărăște să nu cumpere totuși. Între timp, vânzătoarea așteaptă alături. Adesea nervii mamei sunt întinși în asemenea hal, încât spune că vrea să cumpere aia și

aia, că știe ce vrea să cumpere, ar putea să cumpere imediat? Cele două vânzătoare din magazin, dacă sunt în toane bune, vor avea amabilitatea să ne servească între două prezentări.

Și picioarele alea păroase, călcâiele alea crăpate și întărite, alunițele alea păroase, rujul ăla de culoarea steagului, toate pe aceeași femeie.

Împinsul e singurul mijloc de-a înainta, nimeni nu vrea să aștepte mai mult, toți vor să ajungă în fața tejghelei în același timp.

Aerul stătut.

Abacele.

Farfuriile desperecheate în care se aruncă restul.